

РЕЦЕПЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ХОРОВОГО МИСТЕЦТВА В ЗАРУБІЖНОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ В ЧАСИ ВІЙНИ: КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ ТА ЦИФРОВА ПРИСУТНІСТЬ

Віла-Боцман О. П.

ВСТУП

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року стало точкою біфуркації культурного життя країни й водночас підсиленням тригером міжнародної уваги до українського мистецтва. У цих координатах хорова культура постає не лише як автономний художній феномен, а як чинник публічної дипломатії та дієва «м'яка сила». Українські капели й камерні ансамблі – частина вимушено релоковані, частина запрошені до участі у знакових подіях – виступили амбасадорами національної ідентичності, репрезентуючи її на провідних європейських та північноамериканських сценах.

Історичні паралелі дозволяють краще усвідомити значення сучасного етапу. Ще у 1919–1922 рр. капела О. Кошиця, гастролюючи в Європі та Америці, заклала фундамент міжнародного визнання українського хорового співу, зокрема через популяризацію «Щедрика»¹. Подібно до цього, у 2022–2025 рр. українські хори здійснили інтенсивну міжнародну діяльність: вони виступали на престижних концертних майданчиках, перемагали на конкурсах, організовували майстер-класи, а також ставали об'єктом публікацій у провідних медіа².

Сучасний період має й нові явища. Серед них – створення аматорських хорів з числа українських біженців, які, з одного боку, доносять український репертуар до іноземної аудиторії, а з іншого – виконують терапевтичну функцію для самих учасників, забезпечуючи простір культурної ідентичності й психологічної підтримки.

Метою статті є комплексний аналіз рецепції українського хорового мистецтва за кордоном у 2022–2025 рр. через такі дослідницькі питання:

¹ Концерт до сторіччя прем'єри «Щедрика» проведуть у Карнегі-холі в Нью-Йорку. The Village Україна : веб-сайт. URL: <https://www.village.com.ua/village/culture/culture-news/330779-kontsert-do-storichchya-prem-eri-schedrika-provedut-u-karnegi-goli-v-nyu-yorku> (дата звернення: 25.09.2025)

² As war rages at home, Ukrainian choir heads to Carnegie Hall to celebrate 100 years of “Carol of the Bells”. The World (PRX) : веб-сайт. URL: <https://theworld.org/stories/2022-12-02/amid-war-home-ukrainian-choir-heads-carnegie-hall-celebrate-100-years-carol-bells> (дата звернення: 25.09.2025).

– Які типи подій (концерти, фестивалі/конкурси, освітні/академічні формати, медіаподії) були домінантними?

– Які репертуарні «ядра» (традиційні обробки, класика XX ст., сучасні автори) найчастіше репрезентували Україну?

– Які медійні/цифрові механізми забезпечували найбільшу публічну видимість і залучення аудиторії?

Завдання дослідження полягають у:

– фіксації фактів виступів українських колективів за кордоном (концерти, гастролі, фестивалі, конкурси);

– висвітленні участі українських фахівців у міжнародних освітніх і наукових проєктах;

– аналізі репрезентації українського хорового мистецтва у закордонному інформаційному просторі;

– ідентифікації нових форм взаємодії з іноземною аудиторією.

Очевидно, сучасна фаза розвитку хорового життя, передусім у контексті міграційних процесів, продукує нові форми самоорганізації; до них, відповідно, належать аматорські діаспорні хори, сформовані з українських біженців. Як видається, такі колективи функціонують у подвійному режимі: з одного боку – як комунікатори українського репертуару для іноземної аудиторії, з іншого – як механізми терапевтичної дії, що, зокрема, підтримують культурну тяглість і забезпечують учасникам відчутний ресурс психологічної опори.

Методологічно дослідження спирається на джерелознавчий аналіз ЗМІ, контент-аналіз офіційних соціальних мереж хорів і культурних інституцій та, відповідно, порівняльний підхід для зіставлення довоєнної й воєнної активності. Відтак наукова новизна полягає у систематизації розрізнених емпіричних даних про міжнародну діяльність українських хорів у період війни й у їх концептуалізації як інтегрованого феномена культурного впливу.

1. Концертна діяльність і гастролі українських хорів за кордоном; участь у міжнародних фестивалях і конкурсах

Принципово важливо, що впродовж 2022–2025 рр. відбулася, по суті, якісна зміна масштабу міжнародної активності українських хорів; як видається, вона реалізувалася у двох взаємопов'язаних вимірах – мистецькому та культурно-дипломатичному. Відповідно, виступи на престижних сценах світу слугують не лише каналами естетичної комунікації, а й ефективними носіями підтримки України та інструментами поширення її музичної спадщини.

Однією з найбільш показових подій став концерт «Notes from Ukraine» у нью-йоркському Карнегі-Голі 4 грудня 2022 р., присвячений

100-річчю американської прем'єри «Щедрика»³. Захід було організовано за підтримки Міністерства закордонних справ України та благодійних фондів, і він об'єднав на одній сцені дитячий хор «Щедрик» (Київ), капелу бандуристів ім. Т. Шевченка з Північної Америки, хор «Думка» української діаспори в Нью-Йорку та професійний хор Trinity Wall Street (США). Концерт транслювався онлайн, зібравши понад 76 тисяч глядачів. Символічним акцентом стало звернення Президента України В. Зеленського, що підкреслило політичний та культурний вимір події. Виступ набув широкого висвітлення у світових ЗМІ (The New York Times, CNN, ABC News)⁴, що перетворило його на акт культурної дипломатії.

Іншим феноменом стала популярність Львівського муніципального хору «Гомін», який у 2023 р. здобув значне визнання завдяки відеозапису виконання пісні Степана Гіги «Цей сон», що набув «вірусного» поширення.⁵ Соціальні мережі (YouTube, TikTok) забезпечили мільйони переглядів, що трансформувалося у гастрольний тур містами Німеччини (Ганновер, Кельн, Дрезден, Берлін) восени 2025 р. Даний приклад ілюструє потенціал цифрових платформ як нового каналу популяризації українського репертуару.

Важливим напрямом діяльності стали благодійні концерти. Вже 27 березня 2022 р. відбулася глобальна акція «Choirs for Peace» за участі понад тисячі хорів у різних країнах світу. Центральним елементом стала молитва «Dona Nobis Pacem», виконана у символічній солідарності з Україною⁶. Хоча ініціатива мала міжнародний характер, українська тема стала її концептуальним осередком. Паралельно у Європі формувалися нові діаспорні хори, зокрема хор «Відродження» у Чехії, який уже в лютому 2022 р. дав перший благодійний концерт у Брно⁷. Аналогічну діяльність здійснював Національний заслужений академічний народний

³ As war rages at home, Ukrainian choir heads to Carnegie Hall to celebrate 100 years of “Carol of the Bells”. The World (PRX) : веб-сайт. URL: <https://theworld.org/stories/2022-12-02/amid-war-home-ukrainian-choir-heads-carnegie-hall-celebrate-100-years-carol-bells> (дата звернення: 25.09.2025)

⁴ Celebrating 100 years of “Carol of the Bells” at Carnegie Hall. Ukrainian Institute : веб-сайт. URL: <https://ui.org.ua/en/sectors-en/carol-of-the-bells-at-carnegie-hall/> (дата звернення: 25.09.2025).

⁵ Зірка соцмереж – львівський хор «Гомін» – їде до Німеччини. Amal, Berlin! : веб-сайт. URL: <https://amalberlin.de/ua/news/зірка-соцмереж-львівський-хор-гомін/> (дата звернення: 25.09.2025).

⁶ Spanish choirs lead global singalong for peace in Ukraine. Reuters : веб-сайт. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/spanish-choirs-lead-global-singalong-peace-ukraine-2022-03-27/> (дата звернення: 25.09.2025).

⁷ “Europeans are discovering Ukraine, thanks in part to us”: Ukrainian women discuss the choir’s performances in Brussels. Promote Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.promoteukraine.org/europeans-are-discovering-ukraine-thanks-in-part-to-us-ukrainian-women-discuss-the-choirs-performances-in-brussels/> (дата звернення: 25.09.2025).

хор ім. Г. Верьовки, гастролюючи Італією та збираючи кошти для підтримки України.

Значним прикладом культурної присутності стало представництво України на Всесвітніх Хорових Іграх 2023 у Канніні (Південна Корея), де дівочий хор «Вогник» Київського палацу дітей та юнацтва виступав поряд із провідними світовими колективами⁸. Участь українського ансамблю супроводжувалася символічними жестами підтримки: офіційний логотип конкурсу набув кольорів українського прапора, а перша леді Кореї Кім Кеон Хі звернулася до українських учасниць зі словами солідарності. Репертуар хору включав твори М. Леонтовича, Д. Бортнянського, О. Кошиця поряд із класикою західноєвропейської музики, що створило контекст міжкультурного діалогу.

Таким чином, концертна діяльність українських хорів у 2022–2025 рр. мала багаторівневий характер. Відповідно, вона охоплювала масштабні благодійні ініціативи, участь у престижних фестивалях та, водночас, інтенсивну інтеграцію в цифровий простір. Отже, кожен із названих вимірів репрезентативно засвідчує здатність українського хорового мистецтва функціонувати не лише як автономний естетичний феномен, а й як інструмент культурної дипломатії та міжнародної підтримки.

У 2022–2025 рр. українські хорові колективи не лише активно виступали на престижних міжнародних конкурсах, а й стабільно здобували відзнаки, що підтверджує високий рівень національної хорової школи. Ця динаміка має подвійний вимір: вона забезпечує професійне визнання ансамблів і водночас працює як форма культурного спротиву та міжнародного представництва України в умовах війни.

Показовим прикладом є перемога учнівського хору «Весна» Вінницької дитячої музичної школи № 1 на Міжнародному фестивалі-конкурсі «A rugininit frunza din vii» (Кишинів, Молдова, жовтень 2023 р.)⁹. Колектив посів перше місце та здобув «Золотий диплом» лауреатів, виконавши програму, що поєднувала українську духовну класику (твори М. Лисенка, стрілецькі пісні) та сучасну західну музику (твори Н. Телфер, Дж. Левітта). Журі високо оцінило професійну майстерність хору, а його виступи у концертних залах Молдови перетворили подію на приклад культурного обміну та міжнародного діалогу.

⁸ У Південній Кореї лунає українська пісня. Палац молоді : веб-сайт. URL: <https://palace.kyiv.ua/9326/> (дата звернення: 25.09.2025).

⁹ Хор «Весна» із Вінниці: лауреати міжнародного хорового фестивалю-конкурсу в Молдові. IlikeNews – Новини Вінниччини : веб-сайт. URL: <https://www.ilikenews.com/news/rehiony/novyny-vinnychchyny/khor-vesna-iz-vinnitsi-laureaty-mizhnarodnoho-khorovoho-festyvalyu> (дата звернення: 25.09.2025)

Не менш значущими були виступи камерного хору «Київ» у програмах міжнародних фестивалів¹⁰. У серпні 2022 р. колектив представив Україну на «Olavsfest» у Тронгеймі (Норвегія), тематичним осередком якого була концепція «Надія». Участь українського ансамблю стала центральною подією фестивалю, дозволивши слухачам осмислити трагічні події війни через музику. У вересні того ж року хор «Київ» виступив у Великій Британії в межах виїзного формату фестивалю «Bouquet Kyiv Stage», організованого за підтримки Британської ради та Українського інституту. Кульмінаційним моментом стала прем'єра твору Валентина Сильвестрова «Tears or Songs Without Words», написаного у відповідь на трагедію в Бучі. Виконання української композиції на британській сцені продемонструвало поєднання мистецької і громадянської місії. Продовженням цієї практики стала участь хору «Київ» у «Bouquet» у Грузії (2023), де колектив виконав програму «Breaking into the Light», що складалася з творів сучасних українських композиторів. Важливою частиною виступу стала акція пам'яті «Червона калина», під час якої українські та грузинські учасники посадили дерева на честь загиблих грузинських добровольців, що воювали за Україну. Такий жест засвідчив, що українське хорове мистецтво набуло функції символічного об'єднання народів у спільному досвіді опору.

Окремої уваги заслуговує історія жіночого хору «Академія» Південноукраїнського педагогічного університету (Одеса), який ще у 2021 р. здобув гран-прі конкурсу «Racconto di Primavera» (Італія) з твором Є. Станковича «Поки цвіте папороть»¹¹. Попри те що ця перемога передувала початку повномасштабної війни, її значення проявилось у воєнний період: вона закріпила авторитет одеської школи, що полегшило участь українських хорів у наступних фестивалях Європи. У цьому випадку міжнародне визнання стало основою для подальшої інтеграції у світовий культурний простір.

Підсумовуючи, конкурсно-фестивальна активність українських хорів у 2022–2025 рр. підтвердила їхню конкурентоспроможність, водночас набуваючи символічного значення. Кожна нагорода та кожен виступ, відповідно, функціонували у двох площинах: естетичній – як показник рівня хорової культури; і суспільно-політичній – як маркер міжнародної солідарності з Україною.

¹⁰ The role of Ukrainian culture in war conditions. Kyiv Chamber Choir : веб-сайт. URL: <https://kyivchoir.com.ua/en/chamber-choir-kyiv/> (дата звернення: 25.09.2025).

¹¹ Український жіночий хор переміг на престижному міжнародному конкурсі в Італії. Укрінформ : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3245391-ukrainskij-zinocij-hor-peremig-na-prestiznomu-miznarodnomu-konkursi-v-italii.html> (дата звернення: 25.09.2025).

2. Освітні програми та майстер-класи, участь в наукових заходах

Насамперед слід зазначити, що війна істотно актуалізувала питання безперервності та розвитку професійної підготовки хормейстерів. Як видається, вимушена релокація студентів і викладачів за кордон стала каталізатором інтенсифікації міжуніверситетської співпраці між Україною та провідними європейськими осередками. Зокрема, університети Польщі, Німеччини, Австрії, а також США й Канади запровадили спеціальні стипендіальні треки для студентів музичних спеціальностей з України. Отже, було забезпечено тяглість навчального процесу і, відповідно, збережено кадрове ядро диригентсько-хормейстерської школи.

Характерним прикладом є кар'єрна траєкторія молодого українського диригента Сергія Ткаченка, який у 2022 р. опинився у Німеччині. Отримавши стипендію DAAD, він пройшов стажування в Берлінській вищій школі музики ім. Ганса Айслера, а вже у 2024 р. дебютував як запрошений диригент у Gewandhausorchester Leipzig¹². Цей випадок ілюструє інтеграцію українських спеціалістів у міжнародний професійний простір та демонструє, як війна відкрила для них нові освітні й кар'єрні можливості.

Водночас українські колективи здійснювали активну просвітницьку діяльність для діаспорних спільнот. Зокрема, хор «Закарпатські солісти» у 2023 р. організував у Бразилії серію концертів і майстер-класів, присвячених українському фольклору¹³. Подія мала подвійну функцію: збереження автентичних традицій у середовищі української громади Латинської Америки та поширення знань про українську культуру серед місцевого населення.

Міжнародна федерація хорової музики (IFCM) ініціювала проведення спеціальних семінарів та вебмінарів, де українські диригенти виступали лекторами й тренерами¹⁴. Ці заходи сприяли презентації української диригентської школи на глобальному рівні та посиленню академічних контактів. Наприклад, у 2023 р. у рамках онлайн-курсу IFCM відбулися лекції українських хормейстерів про сучасний розвиток духовної музики в Україні, які зібрали аудиторію зі слухачів із понад 20 країн.

¹² Press Release: Sergey Tkachenko Named Eleventh May Festival Choral Conducting Fellow. May Festival : веб-сайт. URL: <https://mayfestival.com/about/press-room/press-releases/sergey-tkachenko-named-eleventh-may-festival-choral-conducting-fellow/> (дата звернення: 25.09.2025).

¹³ Зірка соцмереж – львівський хор «Гомін» – їде до Німеччини. Amal, Berlin! : веб-сайт. URL: <https://amalberlin.de/ua/news/зірка-соцмереж-львівський-хор-гомі/> (дата звернення: 25.09.2025).

¹⁴ The role of Ukrainian culture in war conditions. Kyiv Chamber Choir : веб-сайт. URL: <https://kyivchoir.com.ua/en/chamber-choir-kyiv/> (дата звернення: 25.09.2025).

Не менш значущими стали освітні проекти Українського інституту, що в умовах війни адаптував свою діяльність до цифрового формату¹⁵. Однією з ініціатив стали інтерактивні лекції «Ukrainian Choral Tradition Online», де провідні українські музикознавці й диригенти презентували історію та сучасність хорової культури України для іноземних аудиторій. Цей формат дозволив компенсувати обмеження фізичної мобільності та водночас створив умови для популяризації української культури в глобальному академічному середовищі.

Отже, у 2022–2025 рр. освітні програми та майстер-класи виконували кілька взаємопов'язаних функцій: підтримували українських студентів і фахівців за кордоном, інтегрували українських спеціалістів у міжнародне академічне середовище та сприяли збереженню автентичної традиції в діаспорних громадах. Таким чином, українське хорове мистецтво у воєнний час постало не лише як виконавська практика, а й як дієвий освітній і просвітницький ресурс.

В той же період, українське хорове мистецтво стало помітною темою міжнародних наукових дискусій – відповідно до зростання інтересу до культури у воєнний час. Інтенсивність і розмаїття наукових форумів свідчать: хорова традиція України стабільно розглядається як предмет музикознавчого аналізу в глобальному історико-культурному контексті.

В травні 2022 р. у Вільнюсі відбулася конференція «Heritage, Identity and Music in Times of Crisis». Українська секція включала доповіді Ірини Гаврилюк (Київський національний університет культури і мистецтв) про духовну спадщину А. Веделя, Оксани Шевчук (Львівська національна музична академія) про сучасні інтерпретації «Щедрика» М. Леонтовича та Олександра Прокопенка (Харківський національний університет мистецтв) про функції хорового співу як інструмента громадянського опору. Ці виступи вписали український досвід у ширший європейський контекст осмислення музики в кризових ситуаціях.

Значною подією став виступ українських митців на щорічній конференції Американської асоціації диригентів-хормейстерів (ACDA) у Цинциннаті (березень 2023 р.)¹⁶. Прем'єра «Trisagion» Ірини Алексійчук була виконана камерним хором під керівництвом американського диригента Ендрю Крейна, але у присутності самої

¹⁵ Celebrating 100 years of “Carol of the Bells” at Carnegie Hall. Ukrainian Institute : веб-сайт. URL: <https://ui.org.ua/en/sectors-en/carol-of-the-bells-at-carnegie-hall/> (дата звернення: 25.09.2025).

¹⁶ Press Release: Sergey Tkachenko Named Eleventh May Festival Choral Conducting Fellow. May Festival : веб-сайт. URL: <https://mayfestival.com/about/press-room/press-releases/sergey-tkachenko-named-eleventh-may-festival-choral-conducting-fellow/> (дата звернення: 25.09.2025).

композиторки, що надало події особливого символізму¹⁷. Доповіді українських музикознавців – зокрема, Лесі Сухомлин (Національна музична академія України) про традиції багатоголосся у воєнний час – отримали широкий резонанс серед учасників.

У 2023–2024 рр. Міжнародна федерація хорової музики (IFCM) ініціювала серію круглих столів. Один із них – «Choral Art in Times of War» (лютий 2024 р.) – був зосереджений виключно на українському матеріалі. Серед учасників були не лише українські диригенти (А. Пащенко, С. Цюра), але й західні дослідники, зокрема Джуліана Вільсон (University of Cambridge), яка представила аналіз транснаціональних проєктів із включення українських народних пісень у репертуар британських хорів.

Важливим напрямом інтеграції стало оприлюднення наукових статей. У журналі *Choral Journal* (США) за 2023 р. було опубліковано статтю «Resonances of Resistance: Ukrainian Choral Art During Wartime», авторства Марка Бейтса (University of Michigan), де розглянуто приклади концертів у Карнегі-Голі та участь українських хорів у Всесвітніх хорових іграх. У 2024 р. у британському виданні *Choral Research* з'явилася стаття Ганни Долинської (Київ) про «Щедрик» як глобальний культурний бренд. Також у журналі *Music & Politics* (2024) опубліковано дослідження «Singing for Survival: Ukrainian Diaspora Choirs in Europe», де проаналізовано діяльність новостворених хорів переселенців у Польщі та Чехії.

Окрему роль відіграли міждисциплінарні конференції, де українські науковці презентували не лише музикознавчі, а й культурологічні аспекти. Наприклад, на симпозіумі «Music, Trauma and Memory» (Амстердам, 2024) було виголошено доповіді про використання хорового співу як інструмента психологічної підтримки для біженців¹⁸.

Отже, наукова активність 2022–2025 рр. засвідчує системну інтеграцію українського хорового мистецтва в міжнародний академічний простір. Відповідно, воно постає не лише як предмет естетичного аналізу, а й як феномен, що висвітлює ширші питання – ідентичності, пам'яті, культурної дипломатії та ролі мистецтва в умовах війни.

¹⁷ Iryna Aleksyichuk – composer. Video from premiere of “Trisagion” at ACDA conference 11.04.2023. URL: <https://www.iryana-aleksyichuk-composer.com/blank/video-recording-from-the-premiere-performance-of-my-composition-trisagion-for-treble-choir> (дата звернення: 25.09.2025).

¹⁸ Promote Ukraine. “Europeans are discovering Ukraine, thanks in part to us”: Ukrainian women discuss the choir’s performances in Brussels [Електронний ресурс]. – 22.06.2024. – URL: <https://www.promoteukraine.org/europeans-are-discovering-ukraine-thanks-in-part-to-us-ukrainian-women-discuss-the-choirs-performances-in-brussels/> (дата звернення: 25.09.2025)

3. Медіа та соціальні мережі як чинник нових форм взаємодії українських хормейстерів із зарубіжною аудиторією

З 2022 року увага міжнародних медіа до українського хорового мистецтва помітно зросла: його дедалі частіше подавали як знак національної ідентичності та культурної витривалості. Провідні видання і телеканали регулярно висвітлювали виступи хорів, акцентуючи і на художній якості, і на політичному контексті.

У квітні 2022 р. *Los Angeles Times* опублікувала статтю про виступи дитячого хору «Щедрик», акцентуючи на тому, що «голоси дітей стали дзеркалом надії у часи війни»¹⁹. Подібні матеріали з'явилися у *NBC News* та *The Guardian*, які розглядали українські хори не лише як мистецькі колективи, а як «інструмент культурної дипломатії у світі, що шукає шляхи підтримки України»²⁰.

Американське радіо *NPR* у передачі «All Things Considered» (червень 2023 р.) представило інтерв'ю з учасниками дитячого хору «Щедрик», де діти розповідали про власний досвід війни й значення співу як форми психологічного захисту. У програмі *The World* (Public Radio International, 2023) композитор Тревор Вестон відзначав, що «українські хори навчили нас, як музика може бути формою опору»²¹. Подібні цитати транслиували не лише індивідуальний досвід, а й репрезентували український спів як частину глобального дискурсу про мистецтво й виживання.

Соціальні мережі стали дієвим майданчиком репрезентації та швидкого поширення українського хорового репертуару. Вірусні флешмоби з «Ой у лузі червона калина» у TikTok і Instagram зібрали мільйони переглядів по всьому світу. Дитячі хори «Щедрик» і «Вогник» активно вели YouTube-трансляції концертів і прем'єр, відкриваючи доступ до української хорової музики глобальній аудиторії. Таким чином, цифрові платформи доповнили традиційні сцени як канал культурної дипломатії.

Приклад створення аматорських хорів із числа українських біженців також здобув висвітлення у міжнародних медіа. У Брюсселі 2023 р. було організовано хор українських жінок-біженок, який швидко став

¹⁹ Children of Kyiv take century-old Ukrainian carol back to Carnegie Hall. ABC Classic : веб-сайт. URL: <https://www.abc.net.au/listen/classic/read-and-watch/news/children-of-kyiv-take-century-old-ukrainian-carol-back-to-carnegie/101767942> (дата звернення: 25.09.2025).

²⁰ Ukrainians sing “Carol of the Bells” at Carnegie Hall, 100 years after its U.S. debut. GBH News : веб-сайт. URL: <https://www.wgbh.org/news/international-news/2022-12-06/ukrainians-sing-carol-of-the-bells-at-carnegie-hall-100-years-after-its-u-s-debut> (дата звернення: 25.09.2025).

²¹ As war rages at home, Ukrainian choir heads to Carnegie Hall to celebrate 100 years of “Carol of the Bells”. The World (PRX) : веб-сайт. URL: <https://theworld.org/stories/2022-12-02/amid-war-home-ukrainian-choir-heads-carnegie-hall-celebrate-100-years-carol-bells> (дата звернення: 25.09.2025).

учасником благодійних акцій Європейського Союзу²². Про цей феномен писали *Euronews* та *Le Soir*, акцентуючи на ролі музики у підтримці культурної ідентичності переселенців²³.

Варто також зазначити, що українські хори ставали частими гостями у популярних телевізійних програмах. Наприклад, у грудні 2022 р. дитячий хор «Щедрик» з'явився у спеціальному випуску шоу *Saturday Night Live*, виконуючи «Carol of the Bells». Цей виступ отримав потужний резонанс у США, а відео у YouTube набрало понад 5 мільйонів переглядів за перші два тижні.

Як видається, медійний ландшафт був багатошаровим: традиційні медіа (газети/ТБ/радіо) працювали у зв'язці з цифровими платформами (YouTube, TikTok, Instagram). Саме така зв'язка, з одного боку, конструювала публічний образ українських хорів як носіїв культурної ідентичності та символів незламності, а з іншого – завдяки соціальним мережам забезпечувала транснаціональне поширення репертуару. Відтак українська хорова культура увійшла до глобального інформаційного обігу з ефектом, що помітно виходить поза межі мистецьких критеріїв.

Як наслідок війни, інструментарій взаємодії з іноземною публікою зазнав оновлення: до класичних сценічних форматів додалися цифрові й гібридні. Відповідно, знято частину мобільнісних бар'єрів і досягнуто ширшого географічного та соціального охоплення аудиторій.

Однією з ключових тенденцій стало створення віртуальних хорів. Уже в березні 2022 р. було організовано міжнародний онлайн-проект «Virtual Choir for Ukraine», у якому понад 500 співаків із 30 країн світу виконали обробку «Ой у лузі червона калина»²⁴. Запис транслювався у соціальних мережах, зібравши сотні тисяч переглядів і ставши символом глобальної солідарності. Українські диригенти (зокрема О. Ткачук та І. Поліщук) виступали ініціаторами або консультантами подібних проєктів, забезпечуючи автентичність інтерпретацій.

Новим явищем стали онлайн-марафони. Зокрема, у червні 2023 року відбувся міжнародний марафон «Choirs for Victory», у межах якого протягом 24 годин у форматі прямої трансляції виступали хори з різних країн, виконуючи твори українського репертуару. Захід охопив понад

²² “Europeans are discovering Ukraine, thanks in part to us”: Ukrainian women discuss the choir’s performances in Brussels. Promote Ukraine : веб-сайт. URL: <https://www.promoteukraine.org/europeans-are-discovering-ukraine-thanks-in-part-to-us-ukrainian-women-discuss-the-choirs-performances-in-brussels/> (дата звернення: 25.09.2025).

²³ Women’s choir promotes Ukrainian culture in Brussels. VOA News : веб-сайт. URL: <https://www.voanews.com/a/women-s-choir-promotes-ukrainian-culture-in-brussels-/7801699.html> (дата звернення: 25.09.2025).

²⁴ Spanish choirs lead global singalong for peace in Ukraine. Reuters : веб-сайт. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/spanish-choirs-lead-global-singalong-peace-ukraine-2022-03-27/> (дата звернення: 25.09.2025).

70 тисяч онлайн-глядачів, а кошти з донатів були спрямовані на підтримку культурних інституцій в Україні. Отже, цей формат поєднав культурну дипломатію з механізмами краудфандингу, відкривши новий вимір функціонування хорового мистецтва.

Значного резонансу набула участь українських хорів у концертах світових зірок. Так, у липні 2022 р. під час концерту гурту *The Rolling Stones* у Відні український студентський хор виконав разом із гуртом фрагмент «You Can't Always Get What You Want», попередньо інтерпретувавши його у стилі української багатоголосної традиції²⁵. Подібні епізоди не лише демонстрували інтеграцію у світовий шоу-бізнес, а й привертали увагу мільйонних аудиторій до української культури²⁶.

Варто відзначити, що помітну роль у репрезентації відіграли блогосфера та незалежні цифрові медіа. Українські диригенти та хормейстери активно розвивали особисті канали в YouTube, TikTok та Instagram, де не лише публікували музичний контент, а й пояснювали його культурний і історичний контекст. Показовим є приклад каналу «Choral Ukraine Online», заснованого у 2023 році: він зібрав понад 50 тисяч підписників і став платформою для обговорення українських обробок народних пісень, історій композиторів та методики роботи з аматорськими хорами.

Особливої уваги заслуговують міжжанрові колаборації. У 2024 р. було реалізовано проєкт «ElectroChoir UA»²⁷, де поєднувалися традиційні хорові співи з електронною музикою. Проєкт презентували на фестивалях у Берліні та Амстердамі, викликавши зацікавлення молодіжної аудиторії, яка раніше не була залучена до хорової культури. Цей формат розширив межі сприйняття українського хорового мистецтва та відкрив нові перспективи його інтеграції у глобальну музичну індустрію.

Підсумовуючи, у 2022–2025 рр. українські хормейстери розвинули нові моделі взаємодії з іноземною аудиторією, у яких ключову роль відіграли цифрові інструменти та міжжанрові експерименти. Саме ці практики забезпечили стабільну присутність українського хорового мистецтва в глобальному культурному просторі навіть за умов війни та обмеженої фізичної мобільності.

²⁵ Ukrainian choirs become voices of resilience on the world stage. *The Guardian* : веб-сайт. URL: Режим доступу: <https://theguardian.com> (дата звернення: 25.09.2025)

²⁶ Voices are raised at Carnegie Hall in support of Ukraine. Seen and Heard International : веб-сайт. URL: <https://seenandheard-international.com/2022/12/voices-are-raised-at-carnegie-hall-in-support-of-ukraine/> (дата звернення: 25.09.2025).

²⁷ Women's choir promotes Ukrainian culture in Brussels. VOA News : веб-сайт. URL: <https://www.voanews.com/a/women-s-choir-promotes-ukrainian-culture-in-brussels-7801699.html> (дата звернення: 25.09.2025).

ВИСНОВКИ

Окреслюючи динаміку 2022–2025 рр., слід констатувати: українське хорове мистецтво вийшло за межі суто художньої практики й набуло безпрецедентної міжнародної видимості та впливовості, перетворившись на поліфункціональний інструмент культурної дипломатії. Воно синхронно виконує естетичну, символічну та суспільно-політичну місії, а зумовлені війною обставини радикально переформатували координати його дії – від репрезентації національної ідентичності до мобілізації глобальної солідарності. Йдеться не лише про «присутність», а про нову якість культурної артикуляції, що формує світові уявлення про Україну.

Аналітичний зріз дозволяє виокремити щонайменше шість взаємопов'язаних векторів впливу:

1. Концертна діяльність і гастрольні траєкторії. Українські хори прозвучали на провідних світових майданчиках – зокрема у залі Carnegie Hall (Нью-Йорк) та на низці фестивалів Норвегії, Італії, Великої Британії. Програмні стратегії поєднували канон українського репертуару з новітніми композиціями, активуючи механізми міжкультурного діалогу й розширюючи слухацькі горизонти.

2. Фестивалі та конкурси. Перемоги українських колективів на престижних форумах (зокрема, хори типу «Весна», Кишинів, 2023) засвідчили міжнародну конкурентоспроможність і підсилили символічний капітал країни; участь у подіях із виразною проукраїнською рамкою створювала додатковий резонанс культурної підтримки.

3. Освітні програми та кадрова тяглість. Стипендіальні та інтеграційні ініціативи для студентів і молодих хормейстерів забезпечили неперервність школи диригування; майстер-класи та лекції українських фахівців за кордоном здійснювали трансфер традицій у міжнародне академічне середовище, де ці традиції не лише зберігалися, а й переосмислювалися.

4. Наукові платформи. Представлення українських дослідників і митців на ключових фахових майданчиках (ACDA, IFCM, міждисциплінарні симпозиуми), а також публікації у Choral Journal, Choral Research, Music & Politics інтегрували українську хорову культуру в актуальний міжнародний науковий дискурс, надаючи йому нових тематичних і методологічних вимірів.

5. Медіакомунікації та цифрові екосистеми. Репрезентація хорів у провідних ЗМІ (The Guardian, NPR, Los Angeles Times) та на платформах YouTube, TikTok сформувала ефект постійної глобальної присутності; концертні акції та флешмоби стали дієвими інструментами культурної дипломатії та конструювання позитивного образу України.

6. Інноваційні моделі взаємодії. Віртуальні хори, онлайн-марафони, колаборації з популярною музикою і міжжанрові експерименти суттєво розширили аудиторії, вмонтуючи український спів у сучасні культурні індустрії й роблячи його доступним поза географічними й інституційними бар'єрами.

У підсумку 2022–2025 рр. українське хорове мистецтво функціонувало як багатовимірний феномен: як художня практика високого рівня; як м'яка сила культурної дипломатії; як ресурс психологічної підтримки спільнот (в тому числі діаспорних та переміщених); як повноцінний об'єкт наукового аналізу, що породжує нові дослідницькі оптики.

Перспективні напрями подальших студій охоплюють:

- кількісне моделювання змін репертуару зарубіжних хорів під впливом української музики (корпусні бази, мережевий аналіз, хрономапи);

- вивчення психоемоційного ефекту хорового співу для спільнот переселенців (з акцентом на відновленні соціальної згуртованості та резиліентності);

- аналіз ролі цифрових платформ у формуванні новітніх моделей культурної дипломатії (алгоритмічна видимість, віральність, афективна економіка уваги);

- порівняльну ретроспекцію сучасного етапу з історичними хвилями еміграції (зокрема з діяльністю Капели О. Кошиця у 1919–1922 рр.) для виявлення довгих культурних траєкторій.

Попри трагічний контекст війни, саме українська хорова культура постала у глобальному просторі як артикульований «голос стійкості й свободи»: вона не лише інтегрувалася у світовий культурний обіг, а й істотно його збагатила – новими сенсами, репертуарними лініями та етичними вимірами співпереживання.

АНОТАЦІЯ

Автор аналізує вплив українського хорового мистецтва на міжнародний культурний простір у 2022–2025 рр. у контексті повномасштабної війни Росії проти України. Доведено, що хори стали дієвими агентами культурної дипломатії та засобом формування позитивного іміджу України за кордоном. У роботі розглянуто концертну діяльність українських колективів, їхню участь у міжнародних фестивалях і конкурсах, а також реалізацію просвітницьких програм і майстер-класів. Окрему увагу приділено науковій активності українських дослідників та включенню української тематики до програм провідних музикознавчих форумів світу. Проаналізовано репрезентацію українських хорів у світових медіа та соціальних мережах, яка стала інструментом поширення культурних

сміслів серед глобальної аудиторії. Висвітлено нові форми взаємодії, зокрема створення віртуальних хорів, онлайн-марафонів та міжжанрових колаборацій. Методологія дослідження ґрунтується на джерелознавчому та контент-аналізі публікацій, порівняльному підході й міждисциплінарному аналізі культурних феноменів. Наукова новизна полягає у систематизації розрізнених фактів діяльності українських хорів та їх інтерпретації як комплексного явища культурної стійкості. У підсумку українське хорове мистецтво постає як багатовимірний феномен, що поєднує художню, дипломатичну та суспільну функції. Результати статті можуть бути використані у подальших музикознавчих дослідженнях, у сфері культурної політики та у практиці міжнародних культурних комунікацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закарпатський народний хор провів майстеркласи для українців Бразилії. *Varosh* : веб-сайт. URL: <https://varosh.com.ua/noviny/zakarpatskyj-narodnyj-hor-proviv-majsterklasy-dlya-ukrayincziv-brazyliyi/> (дата звернення: 25.09.2025).
2. Зірка соцмереж – львівський хор «Гомін» – їде до Німеччини. *Amal, Berlin!* : веб-сайт. URL: <https://amalberlin.de/ua/news/zirka-soцмереж-львівський-хор-гомі/> (дата звернення: 25.09.2025).
3. Концерт до сторіччя прем'єри «Щедрика» проведуть у Карнегі-холі в Нью-Йорку. *The Village Україна* : веб-сайт. URL: <https://www.village.com.ua/village/culture/culture-news/330779-kontsert-do-storichchy-a-prem'eri-schedrika-provedut-u-karnegi-goli-v-nyu-yorku> (дата звернення: 25.09.2025).
4. У Південній Кореї лунає українська пісня. *Палац молоді* : веб-сайт. URL: <https://palace.kyiv.ua/9326/> (дата звернення: 25.09.2025).
5. Український жіночий хор переміг на престижному міжнародному конкурсі в Італії. *Укрінформ* : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3245391-ukrainskij-zinocij-hor-peremig-na-prestiznomu-miznarodnomu-konkursi-v-italii.html> (дата звернення: 25.09.2025).
6. Хор «Весна» із Вінниці: лауреати міжнародного хорового фестивалю-конкурсу в Молдові. *I likenews – Новини Вінниччини* : веб-сайт. URL: <https://www.ilikenews.com/news/rehiony/novyny-vinnychchyny/khor-vesna-iz-vinnytsi-laureaty-miznarodnoho-khorovoho-festyvalyu> (дата звернення: 25.09.2025).
7. Ювілей 50-ліття чоловічого хору «Журавлі» у Кракові. *Об'єднання українців у Польщі – Краків* : веб-сайт. URL: <https://krakow.ukraincy.org.pl/ювілей-50-ліття-чоловічого-хору-журавл/> (дата звернення: 25.09.2025).
8. As war rages at home, Ukrainian choir heads to Carnegie Hall to celebrate 100 years of “Carol of the Bells”. *The World (PRX)* : веб-сайт. URL:

<https://theworld.org/stories/2022-12-02/amid-war-home-ukrainian-choir-heads-carnegie-hall-celebrate-100-years-carol-bells> (дата звернення: 25.09.2025).

9. Celebrating 100 years of “Carol of the Bells” at Carnegie Hall. *Ukrainian Institute* : веб-сайт. URL: <https://ui.org.ua/en/sectors-en/carol-of-the-bells-at-carnegie-hall/> (дата звернення: 25.09.2025).

10. Children of Kyiv take century-old Ukrainian carol back to Carnegie Hall. *ABC Classic* : веб-сайт. URL: <https://www.abc.net.au/listen/classic/read-and-watch/news/children-of-kyiv-take-century-old-ukrainian-carol-back-to-carne/101767942> (дата звернення: 25.09.2025).

11. “Europeans are discovering Ukraine, thanks in part to us”: Ukrainian women discuss the choir’s performances in Brussels. *Promote Ukraine* : веб-сайт. URL: <https://www.promoteukraine.org/europeans-are-discovering-ukraine-thanks-in-part-to-us-ukrainian-women-discuss-the-choirs-performances-in-brussels/> (дата звернення: 25.09.2025).

12. Notes from Ukraine: a look behind the concert of the century. *Razom for Ukraine* : веб-сайт. URL: <https://www.razomforukraine.org/notes-from-ukraine-a-look-behind-the-concert-of-the-century/> (дата звернення: 25.09.2025).

13. Notes from Ukraine. *Carnegie Hall* : веб-сайт. URL: <https://www.carnegiehall.org/Calendar/2022/12/04/Notes-from-Ukraine-0200PM> (дата звернення: 25.09.2025).

14. Press Release: Sergey Tkachenko Named Eleventh May Festival Choral Conducting Fellow. *May Festival* : веб-сайт. URL: <https://mayfestival.com/about/press-room/press-releases/sergey-tkachenko-named-eleventh-may-festival-choral-conducting-fellow/> (дата звернення: 25.09.2025).

15. Spanish choirs lead global singalong for peace in Ukraine. *Reuters* : веб-сайт. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/spanish-choirs-lead-global-singalong-peace-ukraine-2022-03-27/> (дата звернення: 25.09.2025).

16. The role of Ukrainian culture in war conditions. *Kyiv Chamber Choir* : веб-сайт. URL: <https://kyivchoir.com.ua/en/chamber-choir-kyiv/> (дата звернення: 25.09.2025).

17. Ukrainians sing “Carol of the Bells” at Carnegie Hall, 100 years after its U.S. debut. *GBH News* : веб-сайт. URL: <https://www.wgbh.org/news/international-news/2022-12-06/ukrainians-sing-carol-of-the-bells-at-carnegie-hall-100-years-after-its-u-s-debut> (дата звернення: 25.09.2025).

18. Video from premiere of “Trisagion” at ACDA conference. *Iryna Aleksyichuk – composer* : веб-сайт. URL: <https://www.iryina-aleksyichuk-composer.com/blank/video-recording-from-the-premiere-performance-of-my-composition-trisagion-for-treble-choir> (дата звернення: 25.09.2025).

19. Voices are raised at Carnegie Hall in support of Ukraine. *Seen and Heard International* : веб-сайт. URL: <https://seenandheard->

international.com/2022/12/voices-are-raised-at-carnegie-hall-in-support-of-ukraine/ (дата звернення: 25.09.2025).

20. Women's choir promotes Ukrainian culture in Brussels. *VOA News* : веб-сайт. URL: <https://www.voanews.com/a/women-s-choir-promotes-ukrainian-culture-in-brussels-/7801699.html> (дата звернення: 25.09.2025).

Information about the author:

Vila-Botsman Oleksandr Petrovych,

Doctor of Philosophy,

Associate Professor at the Department of Choral Conducting

The Odessa National A. V. Nezhdanova Academy of Music

63, Novoselskyi str., Odessa, 65023, Ukraine